

Леся Бризгун-Шанта

Родина Вивірковських

Леся Бризгун–Шанта

**Родина
Вивірковських**

Інші книжки авторки:

Для найменших:

"Мандрівка Курчатка–Жовтенятка"
"Слава Курчатку–Жовтенятку"
"Курчатко–Жовтенятко вчиться рідної мови"

Серія з природи:

"Родина Качуровських"
"Родина Бобрів"
"На хуторі дядька Марка"
"Галло! Галло! Галло! Отож слухайте!"

Для молоді:

"Моя таємниця" — оповідання присвячене
1000-літтю Хрещення України
"ХХУ - 337" — оповідання з визвольних
змагань 1917–1918 рр. в Києві

Казки:

"Катруся летить в країну жовто–золотистої зірки"
"Золотий горішок" — лауреат премії ім. Лесі
Українки за найкращу дитячу книжку 1997 р.
в Україні, Київ — найвище відзначення

Other books by the author:

For the youngest:

"Adventures of Little Yellow Chick!"
"Bravo Little Yellow Chick!"
"Little Yellow Chick Learns To Speak"

Series from nature:

"The Beaver Family"
"The Duck Family"
"On Uncle Mark's Farm"
"Hello, Hello, Hello!"

For Teenagers:

"My Secret" - novel dedicated to the Millenium of
Christianity in Ukraine
"ХХУ - 337" - novel about the fight for freedom
in 1917-1918 in Kyiv

Fairy tales:

"Kathy's Golden-Yellow Star"
"The Golden Nugget" - received the highest award
for the best childrens' book of the year -
The Lesia Ukrainka Award (Kyiv, Ukraine, 1997)

Леся Бризгун–Шанта

Родина Вивірковських

Оповідання з природи
ч. 3

Малюнки – Віталія Литвина

Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді ім. Глібова
Видавництво "Карпати"
Друкарня оо. Василіян

ТОРОНТО

1997

КАНАДА

Всі права застережені
Леся Бризгун–Шанта © 1997

Видавництво "Карпати", 1997
Видано в Торонті, Канада

Text copyright © by Lesia Bryzhun-Shanta, 1997
Printed and bound in Canada. All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced,
in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying,
recording or otherwise, without the prior permission of the author
98 Dewson Street, Toronto, Ontario, Canada M6H 1H3
LESIA BRYZHUN-SHANTA

LESIA BRYZHUN-SHANTA

THE SQUIRREL FAMILY

Nature story
No. 3

Illustrations by Vitalij Lytvyn

"UPLDM"
"Karpaty" Children's Book Publishing Co.
Printed by The Basilian Press

TORONTO

1997

CANADA

РОДИНА ВИВІРКОВСЬКИХ

На світі мабуть є тільки одне—єдине звірятко, що може дружити з людиною і одночасно вповні жити своїм власним життям.

Ви вгадали — це вивірка! Бура, жовта, сіра, сива або чорна з широким пушистим хвостиком. Так, це вивірка!

Вона з найбільшою майстерністю блискавкою стрибає по гілках дерев. Ось вона тут коло вас, а глянь — і вже її нема, аж на самий вершок ялиці вибігла! Перескакує з одного дерева на друге, немов найкраща актробатка в цирку. Коли ж притулиться до сиво—гнідої галузки ялиці, то навіть і найуважніша людина її не зауважить.

Вона жвава і весела і від дитинства любить забавлятися безжурно одинцем чи з іншими вивірками—друзями. І не боїться підбігти близько—близенько до людини, стати дибки, вигідно склавши лапки на оксамитному животу і, дивлячись напружено й майже настирливо вам у вічі, домагатись їжі. І хоч вона тільки крок від людини, людині не вдасться її зловити. Вона швидка й легка, як

легенький літній вітерець. Проворна й грайлива, як хвильки озера в соняшний день.

Люди части гостять вивірок в міських парках чи городах (а їх там багато—багато) смачними горішками та яблуками. Але чи знають вони, як і де вивірочки живуть, що їдять, чому взимі не сплять, хто їх друзі, а хто вороги? Мабуть, ні!

Для свого гніздечка вивірки люблять вибирати високі, кошлаті й розлогі дерева. Обов'язково з просторим, глибоким дуплом та густим гіллям над ним. Звичайно 60–70 стіп над землею. Живуть вони в ньому довгі роки, від діда—прадіда, п'ятдесят років, а часом навіть більше, хіба що хтось зрубає дерево.

В дуплі поселяється мама—вивірка. Там народжуються й виростають малята. Батько будує гніздо для себе окремо, звичайно на сусідньому дереві між густим гіллям. Вибирає таке місце, щоб було добре видно дупло—хатку рідних, мами й малят, щоб охороняти її від напасників, якщо треба. А в будові свого гніздечка він неабиякий майстер!

Осіню вишукує клен або вербу, відгризає найрівніші, однакової величини гілки і швидкими та довгими скоками зносить все на вибране місце для гніздечка. За короткий час там з'являється рівненька, майстерно виплетена з гілок платформа. На неї він накладає багато—багато сухого листя. Згори листя переплітає сухими прутиками, це щоб

в середину не залітав дощ та щоб вітер листя не розкидав. Бо вітер на верхівках дерев сильний–сильний.

Тоді збоку в напрямі дупла, де перебуватиме мама з малятами, в листях робить отвір. Залазить в середину і мордочкою та лапками пересовує листочки так, щоб зробити маленьке, тільки для себе гніздечко. Середину гнізда вимощує мохом, травою і кусочками кори, наскубаної з будь–якого дерева.

Але не всі вивірки будують хатки в лісах чи парках. Є й такі, що люблять стодоли. А деякі поселяються навіть в хатах людей, під стріхами.

РОЗДІЛ I

Саме до цих останніх належала родина Кирпатенької Вивірочки.

Одного гарного осіннього дня пані Вивірковська зовсім випадково знайшла вузький, ледь помітний отвір під стріхою хати панства Буркунів. Чутливі вуса пані Вивірковської легенько доторкнулися отвору й дали їй знати, що за малою діркою є ще щось приємне. Отож вона залізла в середину і, докладно обнюхуючи, прослідила кожний куточок просторого сховку. А тому, що там було тепло й затишно, вона захоплено заговорила до пана Вивірковського, зворушено помахуючи хвостиком то сюди то туди.

— Отут буде наше гніздечко, — заявила вона. — Маленький город, обведений високим плотом. Нема псів, нема котів! Що можна собі більше бажати? Висока яблуня спадає гіллям на стріху. Легко буде малятам вчитися скакати по гілках дерева та бігати по стрісі. За яблунею верба й густі-прегусті куші бузка та жасмину. Добрий сховок від настирливих хлопців. А з другого боку — сусідський гараж. Там в комині, ось бачу, живе родина

енотів—ракунів. Тато, мама та семеро малят. Це не шкодить, буде з ким бавитися. —

Пан Вивірковський так само заліз в отвір. Довго вони там радились. А коли вилізли, позначили отвір своїм власним способом — запахом і зразу почали підготовляти гніздечко.

Дім панства Буркунів був триповерховий. Яскрава червона цегла та білі, чепурно прибрані вікна красувалися на всю вулицю. А клени та туї навколо хати миготіли радісними осінніми кольорами.

Пані Вивірковська зразу ж назбирала повний ротик червоних кленових листків і поспішила з ними під стріху. Вона уважно розложила їх, загинаючи в середину, щоб було тепліше й вигідніше. Тоді побігла ще і ще раз, а опісля наскубала кори з туї, що росла перед хатою панства Буркунів.

— Для чого тобі це смердюче дерево? — запитав здивовано пан Вивірковський, коли вона вже може вдсяте висипала коло гніздечка повний ротик кори з туї.

— Так треба! Мої батьки все казали: хоч пропади, а тую знайди! — засміялася цокотливо пані Вивірковська. А тоді додала поважно: — "Запах туї охороняє малят від недуг і відганяє всяку комашню!"

Пан Вивірковський знайшов десь цілу купу голуб'ячого пір'ячка. І хатка готова. Тепло, сухо в ній! Затишно!

Залишилося знайти сховок для пана Вивірковського. Бо як тільки в гніздечку покажуться малі вивірчата, тато, пан Вивірковський, відійде спати в своє гніздо.

Не довелося довго шукати. У сусідів під стріхою, якраз навпроти хатки малят, була вигідна дірка і пан Вивірковський, не довго думаючи, проголосив її своїм домом. Там він собі підготував тепле гніздечко.

Пройшло багато гарних теплих осінніх днів. Панство Вивірковські старанно збирали горішки, кусники сухого хліба. Вигрєбували цибульки квітів та інше насіння й запопадливо носили все під стріху панства Буркунів та їх сусідів. Часом за їжею приходилося мандрувати дуже далеко. Перескакувати з дерева на дерево, з хати на хату, проходити широкі метушливі вулиці телефонічними дротами. Та одного разу пані Вивірковська просто не мала терпеливості лізти на телефонічний стовп, іти по дротах і знов злазити по стовпі вниз. Вона якраз сиділа на траві коло вуличних світел. Коли світло змінилося з червоного на зелене, люди почали переходити вулицю, вона мігцем проскочила її з пішоходами. Люди ахнули зі здивування, та вона того навіть не зауважила, спокійно помчала далі.

Того дня їй було дуже спішно. Там, на кінці вулиці, якраз коли люди поспішали до праці, щоранку з шумливого ресторану вибігали два малі хлопчики з бабунею і годували вивірок смачними земляними горішками та солодкими яблуками. А що може бути смачніше за земляні горішки! Всі вивірки пропадають за ними! Хто може відмовитися від них? Не вивірки! Там завжди було збіговище вивірок майже з цілого міста. Пані Вивірковська брала горішок за горішком, впихала їх у свій просторий мішочок в мордочці, а тоді спішила додому.

Бігала вона так не раз і не два, часом навіть чотири рази за тими горішками. А вечором і вночі починала робити порядки під стріхою. В різні кутки піддашшя розкладала свої придбання. Цілу ніч котилися горішки то сюди то туди, будили мешканців цегляного будинку. Не раз з тривогою прислухалася пані Буркун, як десь там тупцювали малі лапки, котився горішок.

— Прогризуть нам електричні дроти! — жалілася вона. — Знищать хату. — І знов засипала.

Перед Різдвом та перед самим Новим Роком почали падати дощі, час від часу залітав легенький сніжок. Тоді панство Вивірковські залазили в свою хатку під стріхою, скручувалися в малий клубочок, обмотувалися пушистими хвостиками і смачно спали. Надвір виходили дуже рідко і то тільки надвечір. В городі звичайно в цій порі в кутку, коло

безлистих корчиків порічок, сидів собі сусідський чорний котик Мурко і уважно за всім стежив. Панство Вивірковські ще згори його зауважили і, зиркаючи на нього значучо та повискуючи задируківато, обережно злазили з дерева і за мить вже стояли зовсім близько. Ось-ось і доторкнуться його лапок. Мурко, ласий на м'ясо, сидів не рухаючись, удавав, що спить! Але весь час споглядав на них прижмуреним оком. А тоді зовсім несподівано вискочив. Вивірочки ніби на те й чекали. Вони гостро обернулися і стрілою помчали на самий вершок дерева. Здавалося, що вони з найбільшою приємністю махали несамовито хвостиками та так голосно повискували, що всі птахи з цілої околиці почали злітатися. Це повторилося кілька разів. Врешті-решт Мурко здогадався, що з ним жартують і, засоромлений, зник за хатою.

РОЗДІЛ II

Деся в кінці лютого в м'якенькому гніздечку під стріхою панства Буркунів появилася п'ять безпомічних, одноінчевих, сліпих і зовсім без шерсті мацьопіньких вивірчат. Пан Вивірковський зразу ж перебрався до вже давно підготовленого помешкання в сусідній хаті.

А пані Вивірковська так втішалася своєю численною родиною, що день і ніч не переставала їх годувати та лизати. Отож не дивно, що за тиждень вони вже гарно підросли, потовстіли і їхні спинки вкрилися ніжним пушком-шерстю. А на початку березня вони вперше відкрили очі і побачили свою маму.

Вона їм дуже сподобалася. З великої радості почали пищати різними голосами: "Кв-кв-кв! Кг-кг-кг-кг! Кр-кр-кр-кр!", перелазили один через одного, тоді знов шукали за смачним маминим молочком. А напившись його до сходу, стихали, засипали.

Минув ще тиждень. Ще більше підросли маллята. Вкрилися густою шерстю.

Мама, пані Вивірковська, зраділа і зразу дала їм імена. Найстаршу, всю чорно-оксамитну назвала ЧОРНУШКОЮ. Чорненьку із жовтим пушком на спині і на животику — РИЖЕНЬКОЮ. Старшенького хлопчика — ЧИ-И-КИ-Т-У-К, бо він, тільки що народився, а вже почав кричати голосно й нетерпеливо: "Чики-чики-чики! Ту-у-у-ук!" Молодшого кругленького, товстенького — КОЛОБОЧОК, бо він не йшов, а просто котився. А наймолодшу, що народилася останньою, — КИР-ПАТЕНЬКА, бо носик її і мордочка все були задерті вгору.

Малята пили молочко, спали і лазили по просторому піддашшю, а мама була щаслива й задоволена. Вона щодня виходила на двір, щоб поїсти та попиту, ну і, звісно, відпочити. Малята тоді сунули до ясного отвору, де вона щойно зникла, випихали мордочки, щоб понюхати свіжого повітря, полюбуватися дивним краєвидом та прислухатися до чудернацьких звуків, що долітали здалека зі всіх сторін.

Життя йшло б спокійно далі, якби не стала сумна пригода. Одного дня, коли на дворі вже добре притиснув мороз, мама, пані Вивірковська, не повернулася до гнізда. Малята пищали з голоду й холоду й полізли до світла. Шукали за мамою, за теплим напитком-молочком. Та даремно!

Врешті, пізно вночі, зовсім виснажені від пишання та голоду й холоду, вони втомлені заснули.

Раннім-ранком другого дня в отвір під стріхою зайшов тато, пан Вивірковський. По короткій розмові з малятами він, не думаючи довго, безцеремонно почав їх всіх виносити в город. До полудня всі вони вже лежали під вікном панства Буркунів, а тато, пан Вивірковський, голосно і нервово повискуючи, сидів на найвищій гілці яблуні і дико розмахував своїм пишним, широким й пушистим хвостиком.

Малята спершу перелякано розглядалися — "Такий великий, такий широкий світ!... Все біле навколо. А вони такі маленькі — аж страшно!" А тоді почали розповзатися хто куди! Тато, пан Вивірковський, ще більше заголосив, збуджено переважаючи з гілки на гілку та ще сильніше тріпаючи хвостом то сюди до туди.

— Сирітки вони! Сирітки! Мама не мають! — кричав він на весь голос. — Нагодуйте їх! Нагодуйте! —

На його крик злетілися мабуть чи не всі птахи з цілого міста. І кого там тільки не було: синичка, дятлики, горобці. Десь взялися і дві ворони та пара диких голубів. А про міських голубів не треба й згадувати. Повно їх понасідало на сусідніх стріхах. І всі давай кричати, кожний по-своєму.

— Що за шум, що за метушня? — озвалася пані Буркун коло печі і виглянула з вікна.

— Кіт мабуть, — відповів байдуже пан Буркун, але теж підійшов до вікна.

Власне тоді пані Буркун побачила на землі Кирпатеньку вивірочку. Чи вже не вдесьте вона пробувала встати на всі чотири лапки. Та ще була заслаба, лапки її не дуже слухали і вона широко розтяглася на землі.

— Миколо! Таж там мале вивірча! — крикнула вона здивовано.

— Бачу, бачу, а ось друге, третє, четверте. О, а там, бачиш, п'яте, — зворушено перебив пан Буркун.

Мигцем вони вибігли надвір. Тато, пан Вівітковський, раптом затих, за ним замовкли всі птахи, натягаючи голівки вперед, з переляку чи з цікавості. А пан та пані Буркуни вже зовсім близько підходили до малят, вже приклякали коло них.

Пані Буркун озвалася перша: — Може б їх взяти до хати? Може нагодувати? Бачиш, які вони голодні й безпомічні! Ще який звір їх тут вхопить! —

Пан Буркун усміхнувся. Як добре він розумів ласкаве серце своєї дружини.

— Це означає п'ять малят в хаті. Зима! Де ж ми їх будемо тримати? Н...н...е знаю, — сказав він поважно і похитав головою.

— Звісно — в клітці! Ось заглянь в пивницю. Ми ж там маємо десь велику клітку, — відповіла з надією пані Буркун.

І так п'ятичленна родина Вивірковських: Чорнушка, Риженька, Чики-Тук, Колобочок і Кирпатенька опинилися в хаті панства Буркунів. І якраз на час. Бо вночі розгулялася снігова завірюха, напало 20 сантиметрів легенького снігу. Дико завивав північний вітер, несучи на крилах ще більше снігу і засипаючи білою криєю все, що не було засипане. А на другий день ранком, на найвищій гілці яблуні, бігав то сюди то туди тато малят, пан Вивірковський, і незрозуміло було, чи він тішився, а чи боявся за малят.

Пані Буркун зауважила його, взяла клітку з малятами в руки й підійшла до вікна.

— Ось тобі твої діточки, — сказала вона, обертаючи клітку боком до нього.

Чи бачив малят тато, пан Вивірковський, чи ні, — невідомо, але зразу перескочив з гілки на гілку й зник в гніздечку під стріхою.

РОЗДІЛ III

Панство Буркуни примістили вивірок в кухню, в кутку, коло самого радіатора. Пан Буркун купив малу пластикову пляшечку зі соскою.

— Дівчатка годують свої ляльки такими, — сказав він, коли прийшов додому з праці.

Пані Буркун знайшла десь вже нікому непотрібні малі кастрюльки: "Буде чим підігрівати молочко," — зраділа вона.

І цього зимового вечора малята вперше пили тепле коров'яче молочко. Пані Буркун доторкнулася соскою, намоченою в молоці, до мордочки Чорнушки. Але вивірочка й чути не хотіла про соску. Відвернулася. Тоді пані Буркун взяла Риженьку, Чику-тука та Колобочка. Риженька міцно стиснула ротик, Чики-тук почав репетувати, як звичайно, а Колобочок просто подивився на пані Буркун такими жалісними оченятами, що вона й не пробувала його годувати. Оченята ясно говорили: "А чого пхаєте мені щось в рот? Я хочу маминого молочка. Воно найсмачніше!"

Залишилася ще найменша — Кирпатенька.

— Ну, хоч ти попробуй! — припрошувала її пані Буркун і обережно приложила намочену в молоці соску до її мордочки. Кирпатенька спершу різко відсунулася, а тоді носиком занюхала теплий напитек. Дико вхопила соску в рот і, притримуючи передніми лапками пляшечку й соску, поквапно й жадібно пила молочко. Напившись, вона зразу скрутилася, обвилася маленьким хвостиком і заснула. Її братчики й сестрички уважно за нею слідували, а тоді й самі почали пити. Напившись, вигідно вмостилися коло Кирпатенької, обкрутилися хвостиками і стало тихо.

Тепер щоранку, в обід та щовечора годувала їх пані Буркун теплим молочком. А вивірочки, напившись його до схочу, знов засипали, набиралися сили.

Одного дня Кирпатенька перша виповзла з клітки, затрималася на хвилину коло дверцят і розглянулася по кімнаті.

— Де брати й сестри? — обернулася вона здивовано, тихенько повискуючи. Та зразу ж й забула про них. З цікавістю, притаманною родіві вивірок, вона подивилася на пані Буркун.

Пані Буркун сиділа в м'якому кріслі, плела светрик для внука Петруся. Кирпатенька з довір'ям підповзла до неї ближче. Пані Буркун відклала плетення і легко її погладила. Але Кирпатенька тільки здригнулася, повна непевності чи страху.

— Хто знає, що може тепер статися! —
тріпнула вона перелякано хвостиком.

Та нічого не сталося і в цій хвилині до пані Буркун підлізла Чорнушка, тоді Чики-Тук та Риженька. Вкінці прикотився також Колобочок, обережно розглядаючись і все навколо обнюхуючи. Щось малим вивіркам підказало, що пані Буркун не має злих намірів і що не треба її боятися. Так само можна вірити й панові Буркунові. Крім того, щоразу, коли пані Буркун приходять до них, вони можуть до схочу напитися теплого білого молочка.

Від того часу малята не лише не боялися, але відчували радість і приємність, коли їх гладили. А як тільки в руках пані Буркун показувалася знайома пляшечка з молоком, швиденько підбігали до неї, ставали на задні лапки й просили пити. Першою завжди прибігала Кирпатенька, по дорозі голосно повискуючи, а тоді всі інші. Одного дня Кирпатенька вирвала пляшку з рук пані Буркун і почала пити сама. Прийшлося панові Буркунові купити ще чотири соски та чотири пляшки.

Годувати стало легше. Тепер пані Буркун тільки наливала до пляшок молоко, накладала соски і давала кожній вивірочці окремо. Вони ж ставали дибки й з насолодою випивали цілу пляшку молока. Згодом навчилися пити зі склянки, а тоді з мисочки. Але горішків та яблук ще не могли їсти. Ще не мали таких сильних зубів.

Проминуло декілька тижнів. Вивірочки росли, як на дріжджах. Найперше витягнулася Чорнушка, а за нею всі інші. Тільки Кирпатенька чогось не мінялася. Все ще була маленькою, пухнатенькою.

Помалу клітка-хатка вивірок стала для них тісною, малою. Прийшлося випускати всіх з клітки на цілий день, щоб побігали. Вони ж безперервно гасали по кімнаті... З канапи на крісло, з крісла на підлогу, на вікно і знову назад! Один одного доганяли, переганяли, збивалися клубочком, котилися по килимі.

— Що за рух, — часто говорив пан Буркун, коли після праці сідав у велике крісло, щоб почитати газету.

Та наніч вивірок все таки, помимо гострих протестів, замикали в клітку.

В той час надворі вже надходила весна. Танув сніг. Все прокидалося із зимового сну. Якось легше дихалося. Тільки в городі панства Буркунів було ще біло, ледяно, хоч сонечко чим далі більше пригрівало. Та вже й там показалися весняні калабані. Залюбки в них тепер купалися малі горобчики. І мов вата легенькі хмарки, свіжі та пушисті й синє-синє, мов волошки в полі, небо, відбивалися в них. Під плотом коло кущів забілили сніжно-білі підсніжники. Обережно й несміливо розкрили вони свої головки й здивовано розглядалися по світі, час від часу струшуючись від холоду. А рядом з ними

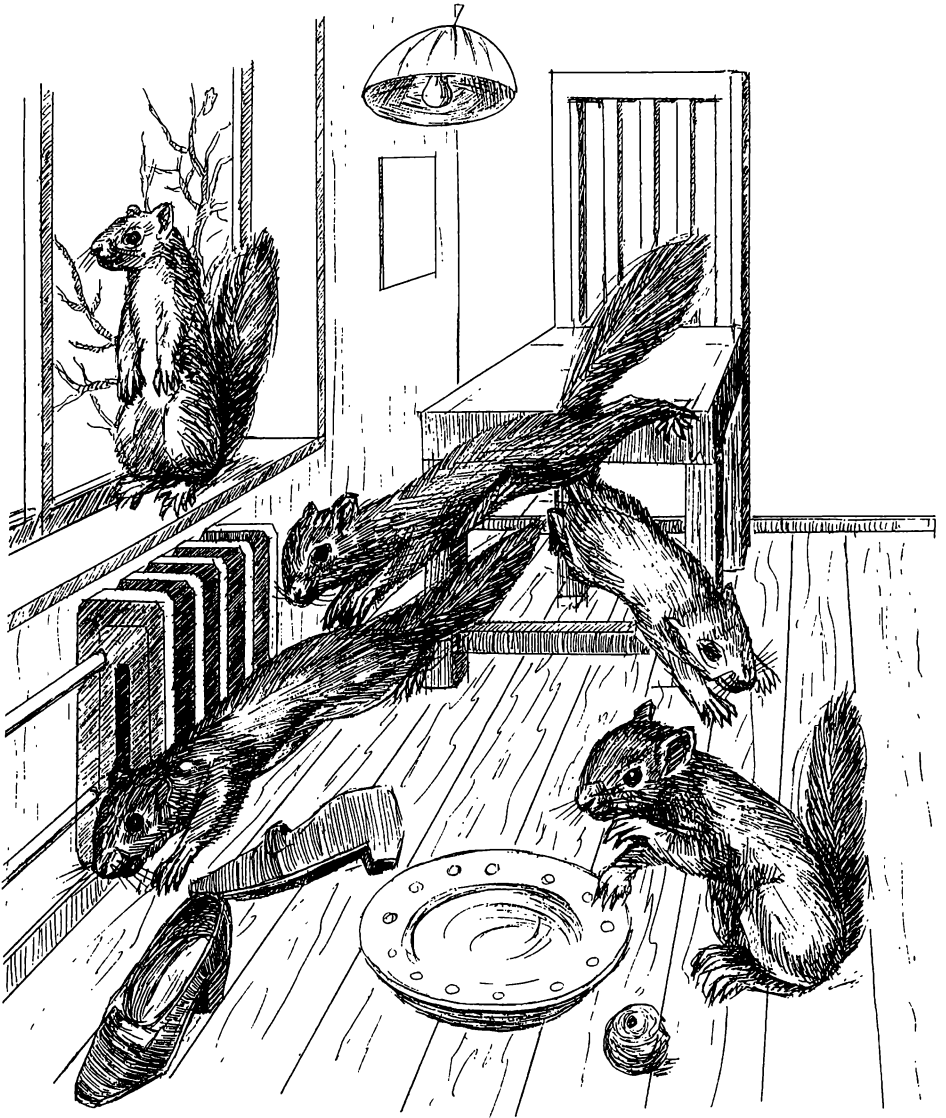
широким полем зацвіли блакитні проліски. Яблуня, морелька та сусідні клени набухнули бруньками. А верба, яку вже давно, з десяток літ тому, після вербної неділі посадила тоді ще мала доня панства Буркунів Роксоляна, пишно зацвіла.

РОЗДІЛ IV

Одного ранку повітрям струснув радісний спів-розмова пташок, що прилетіли з далекого ви-рію. Найголосніше й найбільше оповідала про по-дорож та пригоди червонобока вільшанка. Тішила-ся, що вже дома, в своєму гніздечку. Коло неї на стовбурі берези постукував дятел.

— Нема! Нема часу на розмови! — повторяв він щоразу. — Нема часу на розмови! — й здиво-вано оглядався на вільшанку. — Як так можна! Стільки роботи! А вона говорить та й говорить!

А з теплих країв прилітали все нові та нові птахи. Одні лишались, інші мандрували далі на північ. Город панства Буркунів, недалекий парк та вулиці міста виповнилися веселим, радісним цві-ріньканням, щепотом, гамором. Все метушилось, кудись поспішало. Все дихало щастям, любов'ю. Одного дня, коли небо було якраз чисте, без хма-ринок, коли сонце весело вихилилося з-за високої сусідньої хати і його проміння легко ховзнулося по верхівці яблуні та клену, пан Буркун скінчив буду-вати дерев'яний мостик з вікна кухні просто на плотик коло яблуні і відкрив вікно.

Пані Буркун взяла на руки найменшу, Кирпатеньку, й підійшла до вікна.

— Ось ви зимою часто виглядали з вікна, дивувалися що за світ там за склом. Ідїть, ідїть, розглядайтеся, — вона положила Кирпатеньку на мостик. Але Кирпатенька перелякалася, зразу обернулася і за мить була вже в кімнаті.

— Може ти підеш? Чики-Тук! — почала з надією пані Буркун.

Та вирівочок раптом не стало.

— Де ж ви поділися? — здивувалася пані Буркун. — І куди ви зникли, що я й не зауважила?

Довго шукала їх пані Буркун. Все перевернула в кімнаті, всюди заглядала, тільки під канапку не подивилася. А там вони всі клубочком скрутилися, сильно одне до одного притулилися — і їх нема!

— Страшно йти в незнане? Хоча б і на волю? Правда? — сказала пані Буркун і щиро усміхнулася.

— Чик-чик-чик-чик-чики-туук, — відповів середущий Чики-Тук. А Кирпатенька обкрутила очі та мордочку пушистим хвостиком і... ніби заснула.

— Ну нехай, — сказала пані Буркун. — Волі не силують! Самі підете! — але вікно не зачинила.

Пізно по обіді вивірки нарешті вилізли з під канапки. Задовольнивши голод, вони почали бігати по кімнаті. Чики-Тук вискочив на вікно. Він це робив цілу зиму, сильно притискаючи мордочку до скла, і з зацікавленням розглядався, що діється на

засніженому подвір'ї. І цим разом він тиць мордочкою. Та скла не було і він незграбно захитався й перекотився. Чикнув голосно з несподіванки раз, другий, третій, а тоді зайшовся каскадою звуків, повних здивування та роздратування. До нього підбігла швиденько Чорнушка та Риженька, а тоді покотився Колобочок.

Докладно обнюхавши вікно, вони всі разом посунули обережно, крок за кроком, на підвіконня. Тоді стали на задні лапки, передні зложили на животики і з недовірям та великою цікавістю споглядали в незнане, хоч стільки разів бачене подвір'я.

Кирпатенька в той час сиділа на малому столику, недалеко пані Буркун і дивилася на неї очима, повними запиту, і тільки хвостиком роздратовано й збуджено махала.

Знов таки Чики-Тук перший поліз на мостик, весь час голосно й нервово повискуючи. Зайшов до половини мостика, похитнувся й, схвильовано чикнувши, обернувся і стрілою погнався в хату.

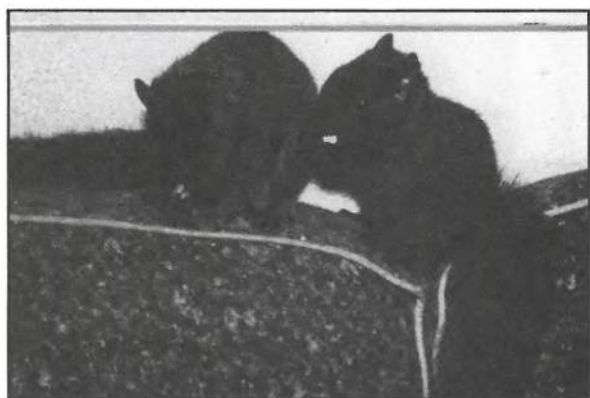
На підвіконні почався рух та несміливе повискування. Всім, навіть Кирпатенькій, захотілося раптом пройтися або принаймні доторкнутися до дерев'яного мостика. Але пройти цілим мостиком аж до плота цього дня ніхто ще не відважився.

Так само ніхто з вивірок-малят не зауважив, що на найвищій гілці яблуні сидів їх тато, пан Вивірковський, і дуже уважно за всім слідкував.

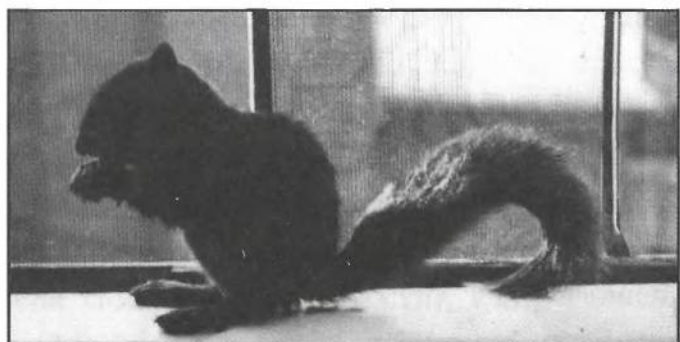
ЗНИМКИ
з родини Вивірковських,
що жили у домі панства Буркунів

РОЗДІЛ V

Проминуло багато днів. Малята й далі спокійно жили в хаті панства Буркунів і далі наніч залазили в клітку. Як завжди, щоранку Чики–Тук перший снідав, тоді підходив до вікна й голосним повискуванням вимагав, щоб пані Буркун відчинила його. Тоді мостиком вибігав на плотик, з нього на дерево і, повний радості, енергічно помахуючи хвостиком, гасав з гілки на гілку. За ним вибігали Чорнушка, Риженька, Колобочок. Останньою обережно сунулася Кирпатенька, все обертаючись, все споглядаючи на пані Буркун.

— Вибачте, я тільки на часочок! Я зараз повернуся. Не скучайте за мною! — повискувала вона потихеньку.

Кирпатенька не любила яблуньку. Ніколи не бігала, не перескакувала з гілки на гілку як це робили її брати та сестри. Ніколи з ними не бавилася. Вона дуже обережно й уважно проходила мостиком, помалу вилазила на самий вершок дерева, сідала там і розглядалася. Тоді старанно обчищувала свій пушистий хвостик і спускалася вниз. Звичайно уможувалася вигідно на підвіконні і з

В. Давыдов 96.

великою відданістю в очах слідувала за кожним рухом пані Буркун — ніби хотіла вивчити все те, що робила пані Буркун.

Одного разу, коли Кирпатенька сиділа на самому вершку яблуні і, як завжди, чистила свій м'якенький пушистий хвостик, хтось доторкнувся до неї легенько. Кирпатенька з несподіванки загубила рівновагу і трохи не впала. Перед нею сиділа велика вивірка. Прекрасна. Вся чорно-сива, з багатим пухнатим хвостом. Вона чикнула тихонько на привіт, а тоді штовхнула Кирпатеньку мордочкою в бік.

— Ходи, побавимося, — зацокотіла вона.

— А я не хочу, — тупнула лапкою Кирпатенька по гиллячці. — Пані Буркун не бігає по деревах! А вона нам їсти дає.

— Але пані Буркун не вивірка. Вивірки бігають, бавляться, — відповіла чорно-сива вивірка і перескочила на сусідню гілку.

Та Кирпатенька тільки головою струснула.

— Ну, не хочеш, то не треба! Але пам'ятай, що ти вивірка, — озвалася знов чорно-сива вивірка і почала преспокійно гризти молоді листочки яблуні.

— А ти що їси? — не витримала Кирпатенька.

В. Лунин 96

Кирпатенька була правдивою вивіркою. А правдиві вивірки дуже всім цікавляться. Часом аж занадто!

— Попробуй! Дуже смачне. Не знаю чи не смачніше за те, що вам дає пані Буркун. Ви ще п'єте молочко? Пора почати їсти щось інше...

Кирпатенька легенько торкнулася листочка, але не знала, як до того братися. Подивилася на чорно-сиву вивірку.

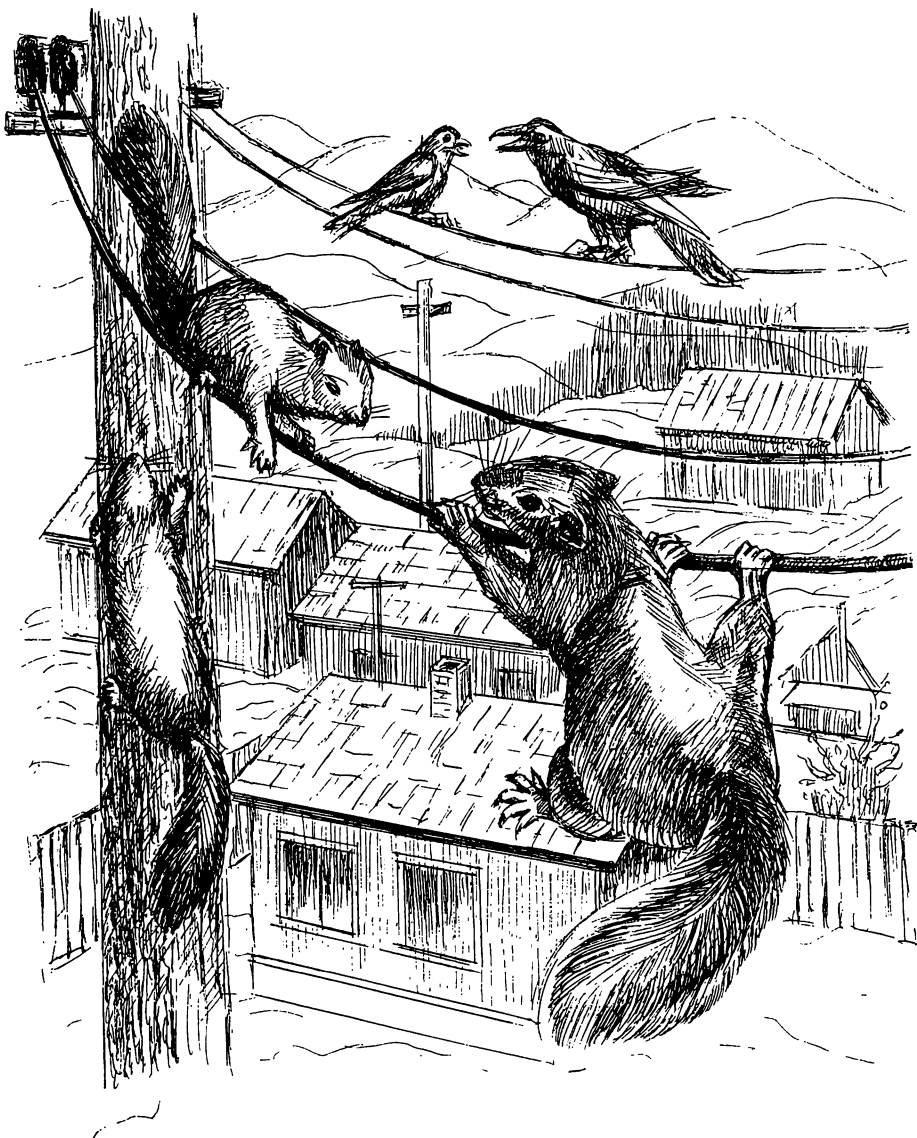
— Як? — зацокала вона тихо, ніби соромлячись.

— А ось так!

Кирпатенька спершу тільки дивилася, а тоді й сама закусила зелений листочок. Листок приємно залоскотав у горлі, і вона з захопленням почала повискувати та вимахувати хвостом і рвати все нові та нові листки. Брати й сестри раптом перестали бавитися, підбігли до неї і собі почали пробувати.

Відтоді щодня, коли вивірки виходили надвір з хати панства Буркунів, чорно-сива вивірка вже на них чекала. І щодня їм показувала щось нового.

— А ось сьогодні полазимо по дротах, — заявила вона одного разу. — Люди називають їх телефонічними. Тримайтеся міцно дрота, а якби, та то не важне... Чи ви знаєте, як падати на землю, щоб не поранитись? — І чорно-сива вивір-

ка зразу підбігла до грубого дрота, що проходив над городом панства Буркунів.

— Ану, Кирпатенька! Ти перша, — сказала чорно-сива вивірка. Кирпатенька струсилася і одною лапкою стала на дріт, тоді обернулася і скочила на гілку верби. Сильно й нервово замахала хвостиком і завискала на весь голос: Ні, ні, не я!

Чорно-сива вивірка злісно тріпнула лапкою і скоро-скоро зацокотіла щось.

— Я, я піду! Я! Я! — озвався Чики-Тук і, недовго думаючи, почав помалу ступати по дроті, хитаючись та цупко його тримаючись.

— Почекай, почекай! — завищала чорно-сива вивірка. — Я зараз покажу вам, як падати! — Вона мордочкою відсунула Чики-Тука і сама вийшла на середину дрота. Тоді навмисне похитнулася і полетіла вниз. Її хвостик скоро-скоро гойдався з одного боку на другий, ніби парашут. А лапки розтягнула для рівноваги. Коли ж впала на землю то хвостик, був під нею немов м'яка подушечка. Виглядало це все так просто й легко. Вона зразу встала. Та не встигла ще навіть відійти в бік, як на землі опинився Чики-Тук з хвостиком гарно зложеним під собою, так як має бути. А за ним всі решта. Але не Кирпатенька!

— Ходи, ходи! — захочувала її чорно-сива вивірочка. Але довго, дуже довго тривало, поки вона таки відважилася й скочила.

Тепер вивірочки бігали на середину дрота, падали на землю, скоро підіймалися і знову бігли вгору.

— Ух, як цікаво! — повискував у захваті Колобочок.

— А тепер підемо по дроті на другий бік! — закомандувала чорно-сива вивірочка.

— Я перший, — підбіг Чики-Тук.

— Іди, але уважай, — цокнула чорно-сива вивірочка і перша пішла на дріт. Чики-Тук помаленьку дійшов до місця, звідки падав вниз і похитуючись міцно тримався дрота. Чорно-сива вивірочка стояла перед ним.

— Я не можу далі... мені зтяжко, — сказав і раптом поклав передню лапку чорно-сивій вивірочці на шию. Але чорно-сива вивірочка спокійно відсунулася назад.

— Не час на те зараз, — зацокотіла вона і відійшла поволі ще далі назад, пронизливо повискуючи, ніби поважно розмовляючи, та все підказуючи, що далі робити.

Чики-Тук непевною ходою, хитаючись з боку на бік, сунувся за нею і жалібно, зі страху мабуть, скигнів. Крок за кроком, то тут то там, затримуючи лапкою рівновагу малюка, чорно-сива вивірочка перепроварила Чики-Тука на другий бік дрота.

— Ну, от бачиш! Нічого страшного нема. А якби впав, лети парашутом вниз і пади просто на хвостик, — сказала чорно-сива вивірочка і побігла назад дротом, щоб провадити Чорнушку та всіх інших. За тиждень вивірки вже вправно бігали по дротах і мов м'ячики падали на землю, прямо на хвостики.

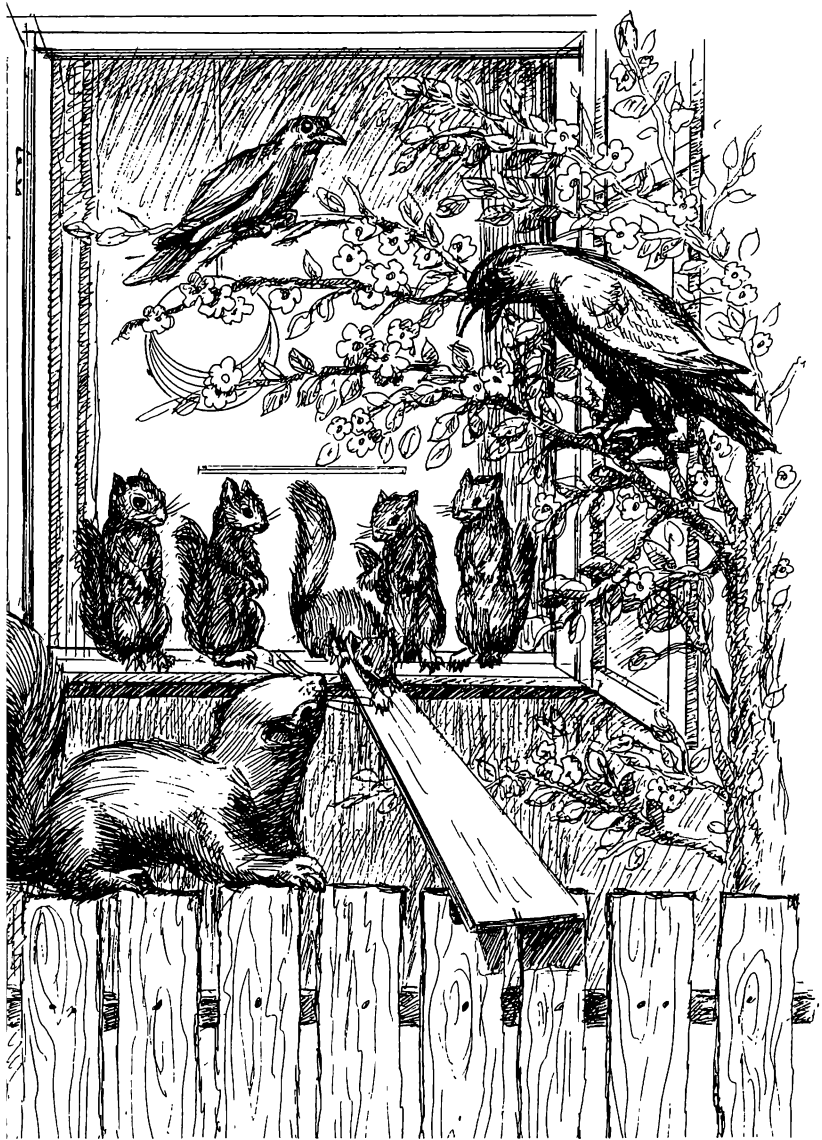
РОЗДІЛ VI

Часто тепер панство Буркуни виходили в город і годинами сиділи, подивляючи спритність та майстерність малих вивірчат. Вже їй годувати їх майже перестали. Але наніч всі вивірки таки прибігали до клітки. І з веселим та радісним повискуванням стулювалися в малий клубочок, обкручувалися хвостиками, щоб було вигідніше їй тепліше, і засипали.

Та одного гарячого літнього дня чорно-сива вивірочка прийшла скоріше як звичайно. Вона вилізла на мостик, що з'єднував вікно з деревом, і голосно та різко їй напружено зацокала.

Пані Буркун відкрила віконце, вивірки вилізли на підвіконня їй зацікавлені споглядали на чорно-сиву вивірку. Тоді вона ще сильніше зацокала, завищала. Як ви вже паневно здогадалися, — це був пан Вивірковський, їхній тато!

— Час покидати хату і людей! — сказав він. — У нас інші шляхи! Ми вивірки — вільні сотворіння. Пора спати у своїй хатці! А не в людській! — І він сильно замахав своїм пушистим хвостиком.

Без страху й вагання поскакала через мостик на дерево Чорнушка, за нею Колобочок. Тоді Чики-Тук та Риженька. Трохи-трохи не впала, так спішилася. Кирпатенька ж вигідніше сіла на підвіконня й почала скиглити. Довго — коротко — довго!

— Ти чого скиглиш? — запитав зворушено пан Вивірковський.

— Мені добре у них! Вони такі милі! Я не хочу відходити, — цокала Кирпатенька.

— Але ж вони люди. У нас своє життя! І не всі такі добрі, як ці! Ходи! Ходи!

Та Кирпатенька обернулася до кухні і вмить зникла за вікном. Розсердився тато, пан Вивірковський. Він махав хвостиком, тупав лапками, цокав погрозливо, бігав туди-сюди.

Братчики й сестрички теж почали цокати, просити Кирпатеньку: — Ходи, ходи, сестричко!

Кирпатенька ж сиділа за вікном і тільки сумно повискувала. — Ні, братчики й сестрички. Я лишаюся тут!

До пізнього вечора бігав тато, пан Вивірковський, по гілках яблуні. Припрошував, молив, погрожував. На підвіконня скакав, у кухню заходив. Вже навіть птахи почалися сходитися й здивовано, нічого не розуміючи, питали:

— Чому? Як? Що за диво? — Такого крику й шуму нарobili, що не дай Боже!

Липневе сонечко востаннє поцілувало верхівку яблуні, заглянуло краєчком ока до кухні пані Буркун, а тоді сховалося за сусідню хату. Роса почала легко осідати на траву, на цвіти, на листочки яблуні, а пан Вивірковський все ще бігав по дереві, нервувався.

Чорнушка, Чики-Тук, Риженька та Колобочок давно вже пішли спати в свою хатку під стріхою панства Буркунів.

Кирпатенька ж влізла в клітку й преспокійно скрутилася калачиком, та ще й хвостик положила на мордочку.

— Мабуть вона боїться волі. Задобре їй тут! — сказав пан Буркун і зачинив кухонне вікно.

Другого дня, щойно почало розвиднюватися, як на підвіконні з'явилася вся родина Вивірковських: Тато, Чики-Тук, Чорнушка, Риженька та Колобочок. Тато, пан Вивірковський, цокав злісно. Чорнушка та Чики-Тук, жалібно повискуючи, заглядали у вікно, а Колобочок з Риженькою стали на задні лапки, передніми заклопотано шкрябали у скло.

Пані Буркун відкрила вікно і вони всі, крім пана Вивірковського, погналися в хату прямо до клітки.

Невідомо про що вони цокотіли найменшенькій, Кирпатенькій, чим її переконували, але раптом вона сильно підскочила і погналася по мосту на дерево. Кулькою перескочила на стріху і за хвилинку зникла в хатці, де вона народилася.

На підвіконні піднявся рух, шум. Цокотання та повискування заглушило навіть трубіння авт, що проїздили в той час перед хатою панства Буркунів. А тоді всі, на чолі з татом, паном Вивірковським, погналися стрімголов за нею на піддашся.

— Зрозуміла, що своя власна хатка найкраща! — сказав усміхаючись пан Буркун.

— Захотілося жити по своєму, по вивірчому, — додала пані Буркун, зачинила віконце і винесла клітку, в якій цілу зиму спали вивірчата, в пивницю.

— Може ще колись придасться! — сказала вона, коли повернулася з пивниці і зачинила за собою двері.

Багато часу пройшло. Вивірки бігали по деревах, по городі, бавилися, безжурно цокотали й повискували, але до хати панства Буркунів вже не заходили, хоч вікно в кухню було, як завжди відкрите, і пан Буркун ще мостик не забрав. Час від часу Кирпатенька та Колобочок прибігали на підвіконня, сідали на задні лапки і, спершись передніми лапками на скло, постукували по ньому і щось голосно цокотали.

Тоді панство Буркуни відчиняли віконце і годували їх смачними земними горішками. Та прийшов час і вивірок не стало — пішли шукати хатки для себе і для своєї родини, для своїх малят.

Але це вже не буде родина Вивірковських. Ні, це Кирпатенька, Колобочок, Чики–Тук, Риженька та Чорнушка будуть мати свої гнізда, свою власну родину, і будуть вчити як жити своїх малят, так як їх вчили.

Кінець.

ARKA LTD.

\$ 900

